

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 22. V Ljubljani, 30. novembra 1911. Letnik XXVIII.

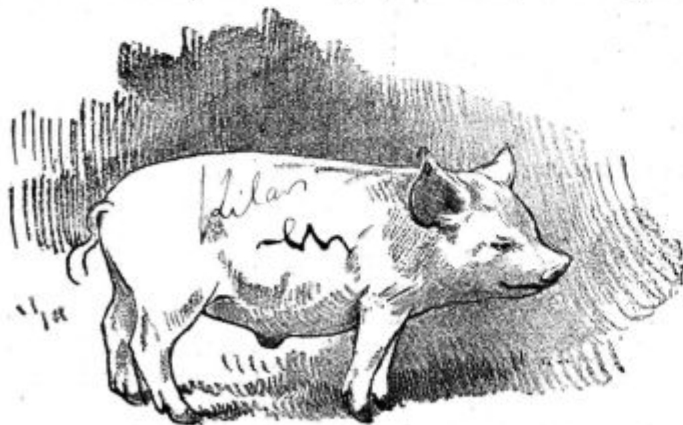
Obseg: Kilavi prasiči. — Kaj naj pokladamo, otrobe ali oljne tropine. — Sladkorna močna krmila. — Ravnanje z vinom po kipenju. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Kilavi prasiči.

Drob v trebuhu je pokrit s trebušno mreno in čez to se raztega vnanja koža. Če trebušna mrena iz kateregakoli vzroka počí, pa morejo čreva stopiti med vnanjo kožo in trebušno mreno, in naredi se bula, ki jo imenujemo kila. Taka bula ni vroča in tudi ne boli, čuti se mehka, in če nanjo pritiskamo, bula izgine,

Mladi prasički so kilavi ali počeni v dimljah ali na popku. V dimljah kilave prasiče more zdraviti le živinozdravnik z operacijo, ki se pa navadno ne izplača, zato je bolje take pujske spitati ter jih kmalu zaklati.

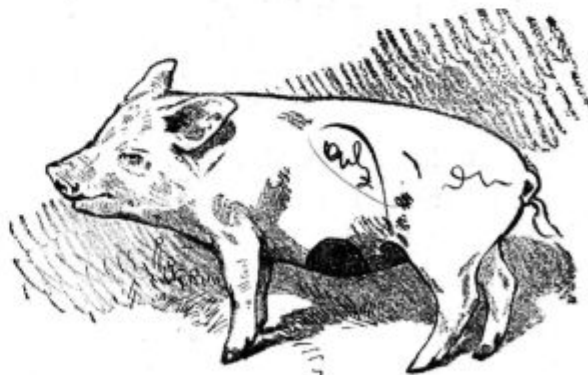
Kilo na popku posebno lahko dobijo pujski, ki se kvišku spenjajo in se postavljajo na zadnji nogi, kar se rado dogaja v svinjaki, kjer ni nikakega reda in se lačne živali, hrepeneče po krmí, spenjajo ob svinja-

Podoba 79.

t. j. čreva gredo nazaj v trebušno votlino. Kila more zelo nevarna postati, ker se s krmom napolnjena čreva ob razpoki trebušne mrene lahko zadrignejo, postanejo snetiva, in žival pogine.

Zlasti prasiči kaj lahko postanejo kilavi, ali, kakor po nekodi pravijo, počeni. Kilavost se posebno rada pojavlja pri mladih živalih.

Podoba 80.

kovi steni in nestrpno pričakujejo osebe, ki jim navadno donša pičo.

Velikih kil na popku, enako kilam v dimljah, ne gre zdraviti, dočim majhne, n. pr. za oreh velike kile, kakor jo kaže podoba 79. pri mladem prasiču, more vsak prasičerejec sam zdraviti.

Prasič z majhno kilo na popku se položi na hrbet

in se mu izstopla čreva s primernim pritiskom potisnejo v trebušno votlino nazaj. Potem se vzame gost mizarski klej (lim), ki je še dovolj gorak, a seveda ne prevroči, in se z njim dobro namaže koža nad kilo in okoli nje. Na kilo se položi v kleju namočena krpa in se z roko toliko časa tišči, da se krpa posuši in se trdno kože drži. To traja kakih 10 minut, da se ta poklejeni obliž dobro prime kože. Podoba 80. kaže prasička s poklejenim obližem, ki kilo noter tišči. V kakih 6 tednih se počena trebušna mrena zarase, in takrat se obliž lahko odzame, in sicer na ta način, da se z gorko vodo omeha.

Tudi odrasli prasiči lahko dobe na trebuhu kile, in sicer najlaže breje svinje, če se zataknejo na trebuhu ob kak špičast kol ali kaj podobnega. Kila pri odraslem prasiču je seveda nevarnejša in se na vsak način izplača takoj poklicati živinozdravnika. Do prihoda živinozdravnika naj se pa prasič poveže kakor kaže podoba 81., kjer kaže črka *a* kos usnja, ki se trdno pripaše k trebuhu. Na mesto, kjer je kila, se dene kepa prediva med kožo in usnje, da se zadržuje uhajanje črev, kajti ta kepa prediva tišči na kilo in zadržuje čreva.

Kaj naj pokladamo, otrobe ali oljne tropine?

Vsa krma, ki jo žival dobiva, mora biti zadostna, in sicer

1. glede množine in

2. glede kakovosti, t. j. žival se mora s klajo nasititi in v klaji mora dobiti dovolj hranilnih snovi.

Če se žival ne nasiti, ne more dobro uspevati pri drugače najmočnejši in najdražji krmi.

V krmi pa morajo biti tudi vse potrebne hranilne snovi, in sicer beljakovine, tolšče, ogljikovi vodani (škrob, sladkor, lesna vlaknina itd.) in rudninske snovi (apno, fosforova kislina, kuhinjska sol, kalij, železo itd.) itd.

Vse te hranilne snovi imajo nalogo, da

1. telo rede in

2. telesu dajo silo v obliki toplote in telesne moči.

Precejšen del krme, ki jo dobiva živalsko telo, služi le za nasičenje. Za nasičenje, t. j. za napolnjenje želodca in črev, je kmalu kaj dobro. V to svrhu in za proizvajanje toplote in sile v živalskem telesu navadno zadostuje doma pridelana navadna krma.

Živalsko telo, in zlasti njegovi najvažnejši deli, in sicer mišičevje (meso), pa obstoji iz beljakovin, in če naj se ti deli telesa množe (rasejo) in krepe, morajo priti v telo potom hrane tudi beljakovine, kajti živalsko telo more beljakovinaste (dušičnate) snovi delati le iz beljakovin hrane. Beljakovine so torej prave redilne snovi v krmi.

Izkušnja nas uči, da z navadno krmo nimamo dovolj uspeha, in zato, po domače povedano, pridevamo krmi priboljšek. Ta priboljšek pa obstoji v krmilih, ki imajo v sebi razmeroma veliko beljakovin. Krmila, ki imajo v sebi razmeroma veliko beljakovin, imenujemo močna krmila. Močna krmila so razno žitno zrnje, otrobi, krmilna moka, oljne tropine itd. Čim več ima kako močno krmilo beljakovin v sebi, tem redilnejše je in tudi navadno dražje. Zadnje pa ni vselej res. Umen kmetovalec bo pokladal poleg sena, slame, krompirja, pese itd. vselej le tisto močno krmilo, ki ga v njem beljakovine najmanj stanejo.

Na vprašanje, kaj nam bolj kaže pokladati: otrobe ali oljne tropine, nam da odgovor spis Al. Mayerja, ki ga je objavil v letošnji 87. št. „Wiener Landwirtsch. Zeitung“ pod naslovom: „Ali je redilna vrednost otrobov v soglasju z njihovo ceno?“ Mayerjev spis slove:

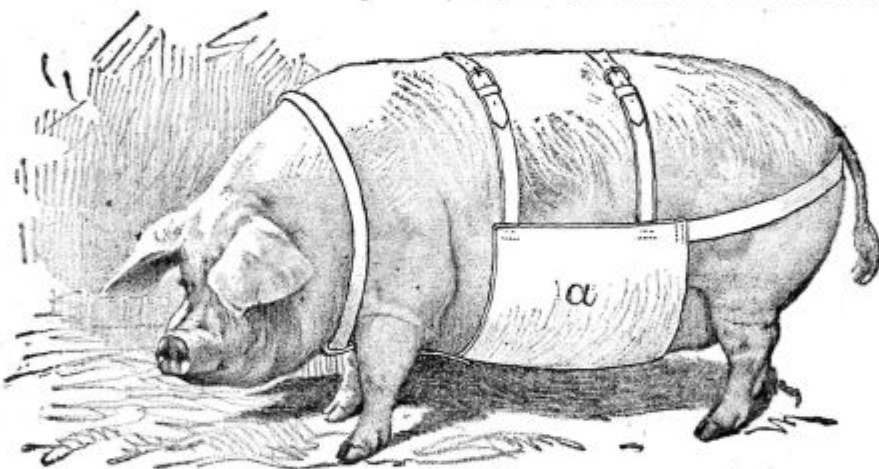
Pšenični otrobi, ki jih zadeva ta spis (za ržene otrobe so razmere podobne), so iz močno olesenelih in težko prebavnih luščin zrnja ter iz večje ali manjše množine rastlinskega kleja, ki je zavisna od načina mletve. Klej je sestavljen iz raznih dušičnatih snovi (beljakovin), ki so le deloma prebavne. Sirovih beljakovin je v otrobih povprečno 14,5%, a prebavnih le $\frac{2}{10}$, t. j. 9,8%. Škrobna vrednost otrobov je po prof. dr.

Kellnerju 42,6, to se pravi: 100 kg otrobov naredi v živalskem telesu tisti učinek kakor 42,6 kg čistega škroba. Po dr. Kellnerju se namreč redilna vrednost kakega krmila popolnoma določi z njegovo vsebino škrobne vrednosti in prebavnih beljakovin. Kar se tiče tvorilne vrednosti beljakovin, je ta sicer že izražena v številu, ki pove

škrobno vrednost, vendar so beljakovine nekaj posebnega zase, ker jih pri tvorjenju telesnih sokov, mesa, mleka itd. druge hranilne snovi ne morejo nadomestiti. Beljakovine se morajo zato v tržnih krmilih tudi dražje plačati kakor druge hranilne snovi, in zato se je treba vselej posebej ozirati na množino beljakovin. Priporočeno je škrobno vrednost in množino beljakovin z enim številom izraziti. Renner zato predlaga ime „vrednostna enota“. 1 kg prebavnih beljakovin se v krmilih približno za $\frac{2}{3}$ dražje plača kakor 1 kg škrobne vrednosti, zato se množina v krmilih navzočih prebavnih beljakovin množini z $\frac{2}{3}$ in prišteje k škrobni vrednosti. Tako dobljeno število je vsota vrednostnih enot dotičnega krmila. Če ceno kakega krmila delimo z vsoto njegovih vrednostnih enot, dobimo ceno za eno vrednostno enoto.

Če izračunimo na ta način ceno vrednostnih enot sedmih najnavadnejših krmil, potem pridemo do števil, ki jih kaže tale razpredelnica.*

* V razpredelnici smo vzeli za podlago naše cene, in sicer le od pri nas navadnih krmil. Uredništvo.

Podoba 81.

	% prebavnih beljakovin	Škrobna vrednost	Vrednostne enote	Tržna cena v kronah za 100 kg	Ena vrednostna enota velja h	V primeri s ceno ene vrednostne enote v otrobi		100 kg dotičnega krmila je v primeri s 100 kg otrobov
						več h	manj h	
Pesa	0.1	6.3	6.4	1.50	23.5	—	7.1	0.45
Slama jarega žita . . .	1.0	18.8	19.5	6.00	30.8	0.2	—	0.04
Travniško seno, srednje kakovosti	3.8	31.0	33.5	8.00	23.6	—	7.0	2.35
Deteljno seno, srednje kakovosti	5.5	31.9	35.6	9.00	22.5	—	8.1	2.88
Pšenični otrobi	9.8	42.6	49.1	15.00	30.6	—	—	—
Sezamove tropine . . .	34.2	71.0	93.8	18.00	19.2	—	11.4	10.69
Orehove tropine . . .	38.7	75.7	101.5	19.00	19.7	—	10.9	11.00

Iz te razpredelnice se jasno vidi, da so pšenčni otrobi potratno in torej z gospodarskega stališča slabo krmilo, ker so predragi. Da je slama pri 6 K za 100 kg z ozirom na svojo redilnost še dražje krmilo kakor otrobi, prihaja od letošnje njene visoke cene.

Gotova krmila, ki imajo v sebi dražljive snovi, so važna pri presnavljanju in za doseg posebnih učinkov v telesu. Tako so tudi pšenični otrobi na glasu, da pospešujejo mlečnost, kar se je pa po raznih poskusih izkazalo za neresnično. Vrhutega otrobom kaj radi primešavajo razne manj vredne snovi. Pa ne glede na to sedanja cena otrobov ni primerna njihovi redilni vrednosti, in kmetovalec, ki more, prav stori, če namesto otrobov poklada kako drugo krmilo.

Tako A. Mayer, in mi pristavimo še naslednje. Govedo mora biti nasičeno, mora dobiti v krmi dovolj ogljikovih vodikov. V to svrhu ne moremo velikih množin cene slame, sena, pese itd. nadomestiti z drugimi dragimi krmili, moramo torej ta krmila pokladati, a če nam gre za beljakovine, ki jih pride nemo krmi v obliki močnih krmil, takrat izberimo krmilo, ki je najizdatnejše in najcenejše. V naših razmerah je n. p. 100 kg oljnih (sezamovih ali orehovitih) tropin za 10 K več vredno kakor 100 kg otrobov pri današnji ceni 15 K. Če pa upoštevamo v oljnih tropinah še veliko množino silno redilne in lahko prebavne in na zdravje izbornu učinkujoče tolšče, potem lahko rečemo, da je $\frac{1}{2}$ kg oljnih tropin kot močno krmilo in kot pridevek k ostali krmi toliko vredno kakor 1 kg otrobov. Z oljnimi tropinami bolje in ceneje krmimo, in vsak umen kmetovalec bo hranil, kjer ima priliko hraniti.

Sladkornata močna krmila

(melásna močna krmila), ki jih c. kr. kmetijska družba sedaj vpelje in jih bo odslej imela v zalogi.

Da je žival sita, mora dobiti dovolj krme, ki bodi sestavljena iz krmil, ki imajo v sebi vse potrebne hranilne snovi.

V dobri krmi bodi:

1. dovolj beljakovin, ki telo rejeno ohranjujejo ali celo povzročajo, da je večje in težje (rast in pitanje), ter proizvajajo nove živalske pridelke (mladiče, mleko, volno itd.);

2. dovolj hranilnih snovi, ki v živalskem telesu proizvajajo silo v obliki toplote in delavne moči, in

3. dovolj hranilnih snovi, ki delajo krmo tečno, lahko prebavno in ki pospešijo učinek prej imenovanih dveh skupin hranilnih snovi. Hranilne snovi, ki pospešujejo učinek krme, ne da bi redile ali proizvajale toploto, so „dražljive“ snovi.

Sladkor je v živalskem telesu silno važna hranilna snov; on sicer večinoma ne redi, a je potreben za proizvajanje življenskih sil (tvorjenja celic, gorkote in moči). V večini naših krmil dobiva žival v sebi vsaj posredno sladkor, kajti v njih so škrob (šterka) in druge podobne snovi, ki jih prebavilni soki morajo najprej v sladkor izpremeniti, preden se raztope in jih prebavila morejo vsrkati ter uvesti v kri.

Če je sladkor, presnovljen iz krme, že samnasebi važna hranilna snov, ima čist pokladan sladkor še svojo posebno moč; on dela krmo okusnejšo in zato tečnejšo, je obenem dražljiva hranilna snov in posebno krepi mišičevje (meso), ki z njim edinim žival dela. Posebno je pa sladkor važen za okrepitev srca, ki je tudi mišica in mora opravljati tako velikansko delo, kakršnega si nevedčak niti misliti ne more. Pri človeku n. pr. opravi srce vsak dan delo, ki je enako tistemu, ki se z njim polagoma dvigne 46.000 kg 1 meter visoko; kakšno delo torej šele opravi srce odraslega konja ali goveda.

Če spoznamo važnost sladkorja za vzdrževanje delovne sile živalskega telesa, potem je prav blizu vprašanje: Zakaj pa sladkorja ne pokladamo? Sladkor sicer posredno pokladamo s škrobom in s podobnimi snovmi, ki so v krmilih, a pokladanje čistega sladkorja bi bilo predrago in zato nerazumno in negospodarsko.

Pač imamo ceno krmilo, ki ima v sebi skoraj polovico čistega sladkorja, in to je „melása“, a dobava in pokladanje tega krmila sta spojena z velikimi težavami.

Kaj pa je „melása“? To je gost sok ki se dobiva kot ostanek pri izdelovanju sladkorja iz sladkorne pese, ima v sebi $\frac{1}{2}$ vode in več kakor polovico čistega sladkorja, ki se pa zaradi tehniških ovir ne da izdelati v čist, trgovski sladkor.

Ne bomo popisovali težkoč, ki ovirajo pokladanje meláse; dovolj, pri nas kot krmilo ne hodi v poštev. Ker je pa to za živinorejo velika škoda, zato so večaki iskali pota, da bi dragoceni sladkor meláse vendarle porabili za krmo.

To pot so našli, in dandanes v tvornicah meláso, pomešano z drugimi rečmi, zlasti z močnimi krmili, prirejajo kot melásna močna krmila, ki jih bomo mi podomače imenovali „sladkornata močna krmila“.

Sladkornata močna krmila so suhe mešanice meláse, n. pr. s šotnim drobov, s suhimi pivovarniški tropinami, s tropinami ploda neke palme, s tropinami kokosovega oreha, podzemeljskega oreha, drož i. t. d. Te mešanice se delajo v tvornicah na poseben način in s posebnimi stroji, in sicer tako, da je izdelek redilen, zdrav, tečen in se da hraniti dlje časa.

Sladkornata močna krmila imajo torej v sebi čist sladkor, ki se naravnost poklada in ki v živalskem telesu v raznih ozirih izbornu učinkuje kot

hranilna in kot dražljiva snov, imajo pa v sebi vsled primesi omenjenih krmil tudi veliko beljakovin, in ker so le beljakovine snovi, ki večinoma ustvarjajo telo, zato so ta krmila tudi močna.

Sladkornata močna krmila s svojim sladkorjem krepe srce, dajejo živalim gorkoto in moč, pospešujejo kot dražljivo krmilo prebavljanje, obenem rede telo in pomagajo proizvajati živalske izdelke (meso, mladiče, mleko, volno).

Pokladanje sladkornatih močnih krmil pa tudi na zdravje imenitno vpliva; smejo se torej deloma za zdravlila smatrati, a njih dnevna množina, ki naj jo taka žival dobi, mora biti omejena, kajti, kakor so primerne množine zdrave in izborna učinkujoče, so prevelike množine naravnost škodljive. Sladkornata močna krmila imajo v sebi veliko rudninskih snovi, zlasti kalija, ki v majhnih množinah ni slab, v prevelikih množinah zaužit je pa škodljiv, povzroča drisko in pri bregih živalih izvrženje.

Nikjer kmetovalec ni lahko tako goljufan, kakor pri nakupu sladkornatih močnih krmil, zato mora biti pri nakupu previden in naj jih naroča le v poštenih, zanesljivih trgovinah, ki so pod neprestanim nadzorstvom. Naša družba jih kupuje od tvornice c. kr. kmetijske družbe na Dunaju in je dobila za njih kakovost vse jamstvo.

C. kr. kmetijska družba ima odslej v zalogi v vrečah po 50 kg:

1. sladkornato močno krmilo za konje (mešanica melase z jedri palmovega ploda in s pivovarniškiimi tropinami), 100 kg z vrečami vred po 19 K;

2. sladkornato močno krmilo za vprežno goved in za pitanje (mešanica melase z jedri palmovega ploda), 100 kg z vrečami vred po 20 K;

3. sladkornato močno krmilo za molzne krave (mešanica melase z jedri palmovega ploda in s tropinami kokosovega oreha), 100 kg z vrečami vred po 20 K.

4. sladkornato močno krmilo za prasiče (mešanica melase s pivovarniškiimi drožami), 100 kg z vrečami vred po 21 K.

Vsa ta krmila je treba suha pokladati in se kar preprosto pomešajo ali posujejo po običajni klaji. Vsako teh krmil se lahko poklada tudi drugim živalim, vendar naj se drožno sladkornato močno krmilo nikakor ne poklada konjem, ker jih lahko začne po njem klati.

Pri konjih se 1–2½ kg zobanja nadomesti z sladkornatimi močnimi krmili v enaki teži.

Vprežni govedi se dá na dan 2–4 kg in pitalni govedi 3–5 kg sladkornatih močnih krmil, in zato toliko manj drugih močnih krmil, kakor otrobov, oljnih tropin itd.

Molzna živina naj dobiva poleg drugih močnih krmil 2–3 kg sladkornatih močnih krmil. Zanj so posebno dobre one, ki so pomešane s tropinami kokosovega oreha.

Mlada goved naj dobiva razmerno manjše množine.

Prasiči naj dobivajo teh krmil z ozirom na velikost na dan ½–1½ kg.

Razumeti se pa mora predstoječe navodilo takole: Vse živali morajo dobiti vsak dan primerno množino beljakovin v obliki močnih krmil (ovsa, žita sploh, otrobov, krmilne moke, oljnih tropin itd.), namesto vse te množine teh močnih krmil naj se jim pa del naštetih močnih

krmil nadomesti s sladkornatimi močnimi krmili in naj se pri tem ne gre čez gori označene množine za glavo in dan. Živali, ki bodo kmalu storile, naj ne dobivajo sladkornatih močnih krmil.

S pokladanjem sladkornatih močnih krmil je treba polagoma pričeti, t. j. prvi dan se da malo in potem od dne do dne več do največje dovoljene množine.

Pokladanje se mora na enak način v nasprotnem zmislu prekiniti.

Poskusite torej tudi vi, slovenski kmetovalci, s temi krmili, ki so za nas sicer nekaj novega, ki so jih pa drugje že zdavnaj za izborne spoznali!

Naročila na gori navedena sladkornata močna krmila sprejema naša družba po označenih cenah in jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg. Cene veljajo z vrečo vred v Ljubljani v družbenem skladišču ali na kolodvoru.

Ravnanje z vinom po kipenju.

Spisal B. Skalicky c. kr. vin. nadz. za Kranjsko v Rudolfovem.

II. Zalivanje.

Poleg pretakanja je zlasti zalivanje vina eno najvažnejših kletarskih opravil.

Čeprav smo pri pretakanju sode do vrha zalili, kmalu opazimo, da se čez nekaj časa vino usuši in da sod ni več do vrha poln.

V nepolnih sodih stoji nad površino vina vedno večja ali manjša množina zraka. Kakor je v mnogih slučajih za vino koristno, če pride pri pretakanju z zrakom v dotiko in se naužije v njem nahajajočega se kisika, tako vinu stalen vpliv zraka na njegovo površino vselej škoduje.

Vino se pod tem trajnim vplivom zraka prehitro stara, dobi neki poseben, pust okus, ki ga izurjen kletar imenuje „okus po zraku“.

Če je vino nagnjeno k rjavenju, kar se opaža pri mnogih mladih vinih, potem postane temne barve, rjavo, mnogokrat celo gosto in dobi neprijeten duh in okus.

V vsakem vinu, če je še tako čisto in zlahotno, se nahajajo glivice (ozir. bakterije), zlasti pa tudi take, ki vino lahko pokvari. Nekatere teh glivic se posebno hitro razvijajo, če imajo zadosti kisika na razpolago. Take glivice rasejo najrajše na površju vina, ki je z zrakom v dotiki. Zato v nepolnih sodih opazimo, da je vino na svoji površini prevlečeno s celimi skupinami glivic, ki mu na površju delajo nekako prevleko.

Zlasti rada se zaredi na površju vina glivica kana, ki na njem dela smetani podobno, sivobelo prevleko, ali pa očetna bakterija, ki napravlja na površju bolj tenko, prozorno mrenico, ki je taka, kakor bi bila mastna. Pogostoma pa raseta na vinu obe glivici skupaj. Prva glivica, to je glivica kana, razkraja alkohol ali vinski cvet v vodo in ogljikovo kislino.

Ta glivica torej jemlje vinu moč in poleg tega mu daje neki neprijeten duh, ki spominja na pust, plesniv duh. Vsakomur je ta duh dobro znan od vina, „ki je že na malem“.

Druga bakterija očetne kisline razkraja ob navzočnosti zraka vinski alkohol ali cvet v očetno kislino, dela torej iz vina ocet (kis, jesih) ali — kakor pravimo — povzroča cikanje vina.

Mlada ali bolj šibka vina, zlasti pri nizki toplini, postanejo v nepolnih sodih rajša kanasta, stara ali močna vina pa, posebno ob višji toplini, rajša cikasta.

Vino, ki ima nad 12 do 13 prostorninskih odstotkov alkohola (12 do 13 l alkohola v 100 l vina), ne postane več kanasto, ker toliko alkohola glivica kana ne prenaša, pač pa jako rado postane cikasto, ker se očetna bakterija potem bolj prosto razvija, če površja vina ne zapira kan proti zraku. Zato najdemo v južnih krajih z bolj močnimi vini in z višjo toplino posebno pogosto cikasta vina.

Cikanje vina je seveda še bolj neprijetno, kakor če je vino kanasto, zato ker se že majhna množina očetne kisline (0.13 %) v vinu na okusu — zlasti pri belih vinih — lahko spozna in ker se cikanje vina da le težko ustaviti in popraviti.

Vino, ki ima 0.20 do 0.25 % očetne kisline, je že neozdravljivo in se da porabiti le še za napravo octa (kisa).

Zato je eno prvih in poglavitnih opravil v kletarstvu zalivanje, to se pravi, da je treba sode imeti z vinom vedno do vrha polne in dobro zamašene.

Od raznih trgovcev se priporočajo tudi naprave, t. zv. sterilizatorji, ki baje preprečijo, da vino ne more postati ne cikasto, ne kanasto. Take priprave, čeprav zrak, ki prihaja skoz nje v vino, dobro sterilizirajo (očistijo glivic), razvoj kana ali cika ne morejo preprečiti, ker se nahajajo glivice teh vinskih boleznih že v vinu, in sicer v vsakem vinu, in rasejo vseeno na površju vina, če se jim dovaja še tako čist in razkužen zrak. (Več o tem v spisu „Ravnanje z vinom v nepolnih sodih“ v 12. števil. „Kmetovalca“ iz l. 1908.)

(Konec prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 209. Tik moje hiše ima sosed svoj travnik, zato ni čuda, če moje kokoši stopajo na ta travnik, dasi jih odganjam, če jih le vidim. Kljub temu sosed vsako kokoš, ki stopi na njegov travnik, zapiše in mi preti s tožbo, da bom moral pri okrajnem glavarstvu plačati od vsake kokoši po 10 vinarjev kazni. Ali sem jaz dolžan plačati to kazen, ne da bi se cenila škoda, ki jo v tem kratkem času kokoši naredijo? (A. M. v V.)

Odgovor: Nobena domača žival in tudi perutnina ne sme stopati ali neupravičeno se pasti na tujem svetu. Kakor hitro se kaka žival zaloti na tujem posestvu, mora glasom deželnega zakona v obrambo poljščine lastnik dotične živali plačati globo in vrhutega še posebej povračilo škode. Od vsake kokoši je plačati 10 vinarjev globe. Dolžnost kaznovati in globo izterjati ima županstvo. Škoda, ki jo tuje živali naredijo, se potem še posebej ceni, in sicer v zmislu omenjenega deželnega zakona.

Vprašanje 210. Imam nov sod, ki je bil pripravljen za vino, a je vsled slabe letine ostal prazen. Ali je dobro, da je prazen sod zažveplan? (D. M. v K.)

Odgovor: Vsak prazen sod se čez leto v vinski kleti lahko pokvari, t. j. lahko splesni, in sicer tem laže, čim vlažnejša je shramba. Vsak umen kletar ima zato svoje prazne sode vedno zažveplane. Prazen sod je treba na dva

do tri mesece zažveplati, in sicer tem večkrat, čim vlažnejša je shramba. Pred porabo se mora seveda zažveplan sod dobro izprati.

Vprašanje 211. Koliko časa je treba prazen vinski sod žveplati in koliko žvepla naj se za vsak hektoliter sode vsebine porabi? (D. M. v K.)

Odgovor: Vinski sod se mora toliko časa žveplati, da je popolnoma napolnjen z žveplenim dimom, nakar se dobro zabije. Na vsak hektoliter vsebine se računa kakih 5 gramov žvepla.

Vprašanje 212. Imam 8 let staro kravo, ki ima še lepe zobe, a se ji zelo majejo ter zato težko je. Zobno meso, ki je sicer videti zdravo, sem dal nasekati ter namazati s soljo, z galunom in z octom, kar pa nič ni pomagalo. Kako naj ravnam, da se kravi utrdijo zrahljani zobje? (F. P. v B.)

Odgovor: Goved samanasebi ima sprednje zobe v spodnji čeljusti vedno bolj ali manj zrahljane. Če ima Vaša krava izredno zrahljane zobe, ne da bi bilo videti zobno meso bolno, potem to prihaja od omehčanja zobnega mesa, ki je posledica splošnega obolenja živali. V tem slučaju krava torej ni zdrava. Dognati je treba bolezen in jo ozdraviti, potem mahanje zob samoodsebe preneha. Narezovanje in mazanje zobnega mesa je le nepotrebno trpinčenje živali. Priporočamo Vam poklicati živinozdravnika, ki dožene pravi vzrok in Vam da navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 213. Ali se morejo brez škode ajdove pleve pokladati ovcam? (F. P. v G.)

Odgovor: Ajdove pleve so prav dobro krmilo za ovce, toda morajo biti nepokvarjene in brez prahu ter jih je treba za pokladanje popariti s kropom, drugače lahko povzročijo zapečenje, t. j. zabasanje devetoguba.

Vprašanje 214. Ker mesarji sedaj pri nas penujejo slepe cene za teleta, vprašam, če smem svoja teleta doma zaklati ter meso nadrobno razprodati? (J. G. v P.)

Odgovor: Vsak kmetovalec sme doma vzrejeno živino klati in meso prodajati. Seveda tako dejanje ne sme biti redno, da ne dobi značaja mesarske obrti. Preden se žival zakolje, jo mora ogledati mesoglednik, in klanje je naznaniti užitninskemu uradu za odmero užitninskega davka.

Vprašanje 215. Češplje za kuhanje žganja imam namočene v zaprti posodi. Kdaj naj pričenem češplje kuhati, kajti eni so mnenja, da jih je najbolje kar najprej mogoče kuhati, dočim drugi pravijo, da se dobi tem boljše žganje, čim dlje so češplje namočene? (J. Č. v R.)

Odgovor: Če so češplje namočene v zaprti posodi, in sicer do vrha napolnjene, da se ne morejo pokvariti, potem s kuhanjem lahko čakate, dokler časa hočete. Čim dlje časa čakate, tem boljše se sladkor izpremeni v alkohol in tem močnejše žganje dobite.

Vprašanje 216. Nekdo je tik mojega vinograda postavil nov svinjak, ne da bi se bil vršil kak občinski ogled. Ta svinjak bo delal meni veliko škodo, ker bo obsenčeval trte, in zlasti sneg, ki bo padal s strehe, mi bo delal na trtah občutno škodo. Naprosil sem občinski ogled, ki se je vršil in se je spoznalo, da je svinjak meni na veliko škodo in da se mora zato odmekniti, ne ukrene se pa vendar nič. Kaj mi je storiti, da se ubranim občutne škode, ki jo dela sosedov svinjak v mojem vinogradu? (J. R. v K.)

Odgovor: Dotičnik bi svinjaka brez stavbnega dovoljenja županstva sploh ne bil smel postaviti. Ker je zgradil nov svinjak brez stavbnega dovoljenja, ga sme občina na njegove stroške dati podreti, ali pa zahtevati, da naknadno izposluje stavbno dovoljenje. Preden župan stavbno dovoljenje da, se mora sklicati ogled, kamor se morajo povabiti vse

stranke in zlasti mejaši. Pri ogledu se morebitni ugovori dajo na zapisnik. Ugovori pa morajo biti upravičeni. Zaradi sence se ne more ugovarjati, kajti do solnčne svetlobe nima nobeden svoje posebne pravice. Istotako tudi ne zaradi snega, kajti za škodo, ki jo dela sneg, je vselej posebej odgovoren lastnik stavbe, ki lahko prepreči, da sneg sploh ne pada s strehe. Če menite, da ste oškodovani vsled županovega stavbnega dovoljenja, imate pravico pritožiti se na občinski odbor in čez sklep občinskega odbora na deželni odbor.

Vprašanje 217. Ker mi razmere ne dopuščajo, da bi ograbil svoj sadovnjak in tudi dreves ne morem zavarovati z ovojem proti zajcem, zato vprašam, ali je kako **mazilo za drevje, ki drevje obvaruje pred glodanjem po zajcih?** (J. K. v I.)

Odgovor: Priporočajo razne maže, ki imajo zoprn duh in okus in zato zajce odvrčajo od glodanja sadnega drevja. Med domačimi takimi sredstvi je najboljši goveji žolč, ki ga pa dež hitro spere z drevja. Zato se mora s pomočjo govejega žolča narediti zmes, ki se drevja dobro drži in vsaj skozi vso zimo na njem ostane. Taka zmes se naredi iz apna, krvi, kravjaka in govejega žolča.

Kmetijske novice.

† **Gospod Janko Urbančič**, graščak itd., je umrl 4. novembra na gradu v Polhovem gradu. Rajnik je bil ud c. kr. kmetijske družbe kranjske od 3. maja l. 1859., torej 52 let, in tako je izgubila družba svojega najstarejšega uda. Če posvetimo umrlemu Urbančiču v družbenemu glasilu nekaj skromnih vrst, ne velja to le najstarejšemu družbenemu udu, ampak tudi vrlemu kranjskemu graščaku, ki nima malo zaslug za prosep kranjskega kmetijstva. Rajni Urbančič je gimnazijo doma študiral in je delal izpite na gimnaziji v Ljubljani. Kot mladenič je bival pri svojem očetu na graščini Turn v predvorski župniji pri Kranju, kjer je takrat kaplanoval pozneje znameniti slovenski veščak v sadjarstvu in tudi slovenski politik Lovro Pintar, ki je bil mlademu Urbančiču domači učitelj ter mu je že zgodaj vcepil ljubezen do kmetijstva. Po končanih gimnazijskih študijah je Urbančič študiral na visoki tehnični šoli v Gradcu ter je poslušal kmetijska predavanja enega najbolj slovečih avstrijskih kmetijskih učenjakov, dr. Hlubeka, ki je bil poprej tudi učitelj kmetijstva in botanike na družbeni kmetijski in živinozdravniški šoli v Ljubljani. O rajnem Urbančiču torej lahko trdimo, da je bil prvi akademično naobražen kmetijski veščak med Slovenci, in zaradi tega se ni čuditi, če je v svoji živahnosti svoje znanje pri vsaki priliki porabil ne le v prid svoje graščine, ki jo je l. 1855. prevzel po svojem očetu, ampak tudi v prid prospehu našega kmetijstva sploh. Urbančič se je z vso vnemo poprijel umnega obdelovanja svojega posestva, je bil med prvimi, ki je pričel delati s stroji, in je tako ustvaril zglede, ki so jih kmetje posnemali najprej v njegovi sosesčini in pozneje v vsem kranjskem okraju. Ko se je pričelo delo za izboljševanje živinoreje, je Urbančič z velikimi žrtvami priskrbel za svoj hlev čistokrvno pingasvko goved, od koder se je potem naglo širila po vsej sosesčini, in c. kr. kmetijska družba ter kranjski deželni odbor sta od njega kupila veliko število bikov-plemenjakov za razdelitev po Gorenjskem. Rajni Urbančič ima torej prav posebno velike zaslugе za povzdigo govedoreje na Gorenjskem. Pa tudi v javnem življenju, ki se je pričelo na Kranjskem po uvedbi samouprave, je Urbančič uspešno nastopal, bil je ud raznih javnih zastopov in posebno marljivo in neustrašeno je bilo njegovo dolgoletno delovanje v okrajnem cestnem odboru in v okrajnem šolskem

odboru okraja Kranj. Rajni Janko Urbančič je bil doberljiv in nesebičen mož, ki je svoje delovanje posvetil javnemu dobru, ni nikdar hrepenel po slavi in po priznanju, zato je bil pa manj poznan kakor je zaslužil, njegove velike zaslugе so se, žal, pozabile, in če bo kdo kdaj pisal zgodovino kmetijstva na Kranjskem, ne bo smel prezreti njegovega imena. Naša dolžnost je pa, da se spominjamo vrlega moža in buditelja kmetijskega napredka v deželi, ter mu s temi vrsticami postavimo skromen spomenik v znak hvaležnosti in da otmemo njegovo uspešno delovanje pozabljenosti. Čast spomina vrlega moža!

Kmetijsko šolo na Grmu si je ogledal né 24. novembra ministerialni tajnik v poljedelskem ministrstvu, pl. Pichler. Prišel je v spremstvu glavarja pl. Šukljeta in se zlasti zanimal za novourejeno zimsko in letno šolo in za gospodinjsko šolo v Šmihelu, ki je združena s šolo na Grmu.

Razpis službe kmetijskega strokovnjaka. Kmetijska družba za Trst in okolico razpisuje službo strokovno izobraženega tajnika, ki se nastavi proti trimesečni odpovedi. Za to službo je neobhodno potrebno primerno znanje v vinogradništvu, kletarstvu in sadjarstvu; vsaj deloma v vrtnarstvu in cvetličarstvu. Zahteva se tudi zadostna praktična usposobljenost. Opravilni jezik je slovenski. Glede plače in službenih razmer se dobe pojasnila pri omenjeni družbi. Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, opremljene s primernimi prilogi o starosti, dovršenih kmetijskih šolah ter o službovanju v praksi, najkasneje do 31. decembra t. l. na kmet. družbo v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 14., II. nadstr.

Družbene vesti.

* **P. n. gg. družbene ude** uljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že dobili nabiralne pole za udnino za **l. 1912.**, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Prosimo p. n. gg. družbene ude, ki pri njih podružnični načelnik udnine ni pobral, da jo takoj načelniku izročijo. Nekatere ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj lažje urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

* **Sadno drevje za l. 1912.** Za štiri brezplačna sadna drevesa se vsako leto zglašilo toliko podružnic in posameznih udov, da "bo c. kr. kmetijski družbi prav težko ustreči vsem zahtevam iz svoje drevesnice, zato odločno izjavlja, da se bo oddajalo spomladi brezplačno drevje edino le tistim podružnicam, oziroma udom, ki so vsaj do 15. februarja naročili sadna drevesa in vsaj do istega časa plačali tudi svojo udnino. Nikakor se pa ne more nobenemu udu dati večje število drevja proti plačilu.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za konje po 19 K, za vole in za pitanje po 20 K, za molzne krave po 20 K in za prasiče po 21 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 22. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

* **Prejemniki oljnih tropin** nujno prosimo, naj pri sprejemu blaga vsako vrečo takoj pregledajo, če ni med dobljenimi tropinami kaj tujih primesi, ker družbi ni mogoče vseh pošiljatev, ki dohajajo v celih vagonih, dovolj strogo nadzirati. Kdor dobi kako vrečo oljnih tropin s tujimi primesmi, naj jo brez odloga vrne družbi na njene stroške. Na prepozne pritožbe se ni mogoče ozirati.

* **Zaostali dolžni zneski za modro galico**, ki jo je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe oddajal letos spomladi po znižani ceni, se morajo neprekljeno poravnati do 15. decembra t. l. Opozarjamo na tozadevni razglas med uradnimi vestmi današnje številke „Kmetovalca“.

Ker je v naših razmerah najbolj priporočeno gnojenje travnikov jeseni, in sicer s Tomasovo žlindro ter s kalijevo soljo, opozarjamo ude, naj tega gnojenja nikakor ne odkladajo ter naj potrebno množino teh gnojil pravočasno naroče. Cene so označene niže doli. Opozarjamo posebno na spis „Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro“, ki je bil objavljen v 19. številki letošnjega „Kmetovalca“.

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice sedaj odločile, da letos sploh ne odpošljejo večje množine po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo večino naročb kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrajšava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej priglase. Družba sprejema že sedaj naročila na cele vagone. Manjše naročbe pa družba lahko tudi takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je že sedaj dobila nekaj vagonov prave Tomasove žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Cene so letos dokaj nižje od lanskih, ker je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje cene toliko znižala, da ni prav nič dražja kakor slabše zmleto konkurenčno blago; vrhatega pa more družba tudi letos dati onim udom, ki si naroče cel vagon, znaten popust K 25— pri vagonu, ker odpadejo za družbo pri takih naročbah razni stroški za prevažanje itd. v Ljubljani. Priporočamo torej takojšnjo prigrasitev. Tvornice so poslale pričetkom novembra v Trst majhen parnik z maloodstotno žlindro, ki je bila prvotno namenjena v Italijo. Ta žlindra pa nima na vrečah zaznamovane vsebine skupne fosforove kisline; po tvorničnih poročilih vsebuje 16 odstotkov in stane K 528— 10.000 kg iz Trsta. Odšteti je običajni popust K 25— pri celem vagonu. Če kdo izmed naših odjemalcev želi tako žlindro, naj nam to takoj naznani. Naši udje vedo, da sicer priporočamo le kolikor mogoče visokoodstotno žlindro.

* **Gnojenje travnikov jeseni** je odločno najbolj priporočeno, in sicer hodita v poštev le Tomasova žlindra in kalijeva sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojlica, in le če te ni, potem naj se poleg gori omenjenih gnojil, ki jih je vsekako treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi

veliko apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njim se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno. Ker se jesensko gnojenje že pričinja, je družba v „Kmetovalcu“ že opozorila, naj udje z naročili nikar ne odlašajo. To velja zlasti za naročnike celih vagonov, ki lahko pridejo v največjo zadrego, če gnojila ne naroče pravočasno; tvornica namreč letos ni poslala večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, odkoder bi se naročnikom lahko hitro ustreglo, ampak bo posamezne vagone po železnici pošiljala. Navadno pa traja do 15 dni, po letošnjih izkušnjah celo do tri tedne, preden pride taka pošiljatev do naročnika, kajti tvornica je v sedanjem času preobložena z delom, vrhatega železniških vozov silno primanjkuje, vsled česar večkrat ne more naročbe takoj izvršiti; železniška vožnja pa tudi traja najmanj 7 do 10 dni. Družba torej pričakuje hitrih naročil na jesenska gnojila, ki jih bo potem lahko še pravočasno zvršila, dočim naročb, ki se družbi šele v zadnjem trenutku prijavijo in ki so takrat že zelo nujne, ne more brez odloga izvršiti. Vse posameznosti glede cen in popusta so niže doli razvidne.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 16 odstotne žlindre v Ljubljani je K 6·25 in 19% K 7— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16%	17%	18%	19%	20%	21%
K 528—	K 561—	K 594—	K 627—	K 660—	K 693—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Kdor je ali bo letos dobil žlindro v celih vagonih, naj nam po prejemu vozní list vrne, da bomo videli, če je pravilno voznino plačal. Železnica je že mnogokrat pomotoma preveč zaračunila.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po K 12·60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudniskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42% kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhatega še prihrani 4 K 50 h.

Amonijev sulfat po 36— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna

gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušanj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gno-travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večje množino in jih oddaja po 19 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini oeljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

* **Sezamove tropine.** Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmletih temnih sezamovih tropin, vsled česar jih odslej oddaja po 18 K — 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 75 kg. Živnorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega cenejše od drugih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo ako splošno. Gotovo je, da se precej podražijo, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Svetle sezamove tropine, ki veljajo ravno toliko kakor temne, dobi družba šele pozneje. Večkrat se pripeti, da dobi kdo izmed naročnikov kako vrečo tropin, ki so vsled malomarnosti ali pa vsled nepravilnega ravnanja tvorniških delavcev pomešane s popirjem ali z drugimi tvarinami. Tudi se dobe tropine, ki niso zadosti mlete. Vsako tako vrečo naj naročnik družbi takoj na njene stroške vrne, ker dobi družba v tvornicah popolno nadomestilo za tako blago. Pri odjemu pol ali celega vagona more dati družba znaten popust. Naročniki na večje množine naj vprašajo za ceno, ker dobi družba večkrat ugodne ponudbe iz največjih tvornic.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračunajo za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se izvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všeti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Za živnorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V

zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas

glede plačila spomladi prejete mogre galice za škropljenje trt po znižani ceni.

C. kr. kmetijska družba kranjska je letošnjo pomlad zvršila po naročilu c. kr. deželne vlade pomožno akcijo glede oddaje modre galice za škropljenje trt v zmislu razgleda podpisanega glavnega odbora z dne 10. aprila t. l. V to svrhu se je modra galica oddajala po znižani ceni, plačali so se vsi prevozni stroški, za tiste, ki galice niso mogli precej plačati, se je določil plačilni rok do 15. decembra t. l. in se je obljubilo, da sme glavni odbor v slučajih, ki so posebnega upoštevanja vredni, odpisati resnično revnim vinogradnikom dolg na modri galici.

Za izgubo pri tej pomožni akciji, t. j. za razliko med tržno in znižano ceno, za prevozne stroške, za izgubo na obrestih itd. je bila dovoljena državna podpora v znesku 25.000 K, ki ni le vsa že izčrpana, ampak celo prekoračena, kajti družba je oddala namesto proračunjenih 15 do 18 vagonov vsega skupaj 28 vagonov modre galice po znižani ceni, in tako ni sedaj nobenega preostanka državne podpore za odpis dolga na modri galici resnično revnim vinogradnikom. Družba je vso galico morala plačati, dočim je skupiček za galico le počasi dobivala in še danes znašajo terjatve do 25.000 K, kar znači za družbo izgubo znatnih obresti, ki jo z državno podporo ni mogoče več pokriti.

Z ozirom na ta dejstva podpisani glavni odbor objavlja, oziroma nepreklicno zahteva na podlagi gori omenjenega svojega, razgleda,

1. da se morajo vsi zaostali dolgovi na modri galici zanesljivo poravnati do 15. decembra t. l.;

2. da dolga na modri galici podpisani glavni odbor ne more nikomur odpisati, ker je vsa tozadevna državna podpora izčrpana, in

3. da so načelniki kmetijskih organizacij in župani, ki so prevzeli prejem in oddajo modre galice po znižani ceni, osebno odgovorni z ozirom na gori omenjeni razglas za pravočasno poravnavo vsega dolga in jamčijo za zamudne obresti, ki teko od 15. decembra t. l. naprej od zaostankov.

Za podpisani glavni odbor je obvezen edinole njegov razglas z dne 10. aprila t. l.; on se nikakor ne more in ne sme ozirati na izjave ali obljube od kterikoli druge strani, kajti glavni odbor je odgovoren za pravilno izvršitev te pomožne akcije v zmislu gori navedenega svojega razgleda in v okvirju dovoljene državne podpore c. kr. deželni vladi, ki ji mora zaključen račun predložiti do 31. decembra t. l.

Ljubljana, 30. novembra 1911.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 29.105.

Razglas

Na podlagi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 (dež. zak. št. 13.) se stem splošno naznanja, da morajo posestniki zrebcev, ki hočejo v prihodnji spuštalni dobi spuščati svoje zrebce za plemenitev tujih kobil, zglasti te svoje zrebce

najpozneje do 10. decembra 1911

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišu se nahaja stajališče žrebčevo. Dovoljeno je zglasilo izvršiti pismeno ali ustno; obenem pa je naznaniti ime in priimek, potem stajališče žrebčevega posestnika kakor tudi pleme, starost, barvo in stajališče žrebčevo.

Za žrebce sploh pod štirimi leti in za noriške žrebce pod tremi leti se ne dajejo dopustila za spuščanje.

Kje in kdaj bo izborna komisija zglasene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustila, se da ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1911.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Spodnji Idriji dne 8. decembra ob enajstih v ljudski šoli.

S P O R E D :

1. Račun za leto 1911.
2. Vpisovanje novih udov in pobiranje udnine za l. 1912.
3. Samostojni predlogi in nasveti.

Častiti gg. udje se vabijo, da se polnoštevilno udeležijo občnega zbora.

Kmetijska podružnica v Spodnji Idriji,

dne 23. novembra 1911.

Čadež, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Sp. Šiški, ki bo v nedeljo, dne 10. decembra ob dveh popoldne v čitalnici.

S P O R E D :

1. Račun za leto 1911. in proračun za leto 1912.
2. Pobiranje udnine za leto 1912.
3. Volitev načelnika in 4 odbornikov.
4. Samostalni nasveti.

Sp. Šiška, dne 23. novembra 1911.

V. Maurer, t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem, ki bo dne 24. decembra 1911 ob eni popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D :

1. Pregled računov za l. 1911.
2. Volitev načelnika in odbora.
3. Volitev odposlanca k občnemu zboru.
4. Raznosterosti.

Kmetijska podružnica na Dovjem,

dne 23. novembra 1911.

Anton Smolej, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Planini pri Vipavi dne 10. decembra t. l. ob treh popoldne v šoli na Planini.

S P O R E D :

1. Predložitev računov.
2. Volitev novega odbora in načelnika.
3. Pobiranje udnine za l. 1912.
4. Razni nasveti in predlogi.

Na Planini, dne 26. novembra 1911.

Ivan Poljšak, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Raki dne 10. decembra t. l. ob treh popoldne v šoli na Raki.

S P O R E D :

1. Pregled računov.
2. Pobiranje udnine za l. 1912.
3. Samostojni nasveti.
4. Naročila na umetna gnojila.

Častiti gg. udje se vljudno prosijo, da se vsi udeležijo občnega zbora.

Na Raki, 27. novembra 1911.

Ivan Varšek, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Matenji vasi dne 10. decembra t. l. ob treh popoldne v prostorih načelnikovih.

S P O R E D :

1. Račun za l. 1911.
2. Plačevanje udnine za l. 1912.
3. Volitev načelnika in novega odbora.
4. Raznosterosti.

Kmetijska podružnica v Matenji vasi,

dne 27. decembra 1911.

Alojzij Durjava, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Semiču dne 24. decembra 1911 ob osmih popoldne v šoli v Semiču.

S P O R E D :

1. Volitev novega odbora.
2. Pregled računov.
3. Pobiranje letnine za l. 1912.
4. Slučajnosti.

Častiti gg. udje se prosijo, da se udeležijo občnega zbora v polnem številu.

V Semiču, dne 26. novembra 1911.

Ivan Šuštersič, t. č. načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Žireh dne 10. decembra t. l. ob treh popoldne v prostorih Ivana Kavčiča v Žireh h. št. 6.

S P O R E D :

1. Odobritev računa za l. 1911.
2. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Žireh,

dne 25. novembra 1911.

Ivan Kavčič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Košani, ki bo dne 7. decembra ob devetih popoldne v Bujah št. 1.

S P O R E D :

1. Volitev novega odbora.
2. Razna posvetovanja.

Kmetijska podružnica v Košani,

dne 25. novembra 1911.

Leopold Dekleva, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Planini dne 10. decembra 1911 popoldne ob štirih pri g. Antonu Lavriču v Gornji Planini.

S P O R E D:

1. Računi za leto 1911.
 2. Pobiranje udnine za leto 1912.
 3. Vpisovanje novih udov.
 4. Razgovori o gozdni drevesnici.
- Spoštovani gg. udje naj se vsi udeležijo zborovanja.

Kmetijska podružnica v Planini,

dne 22. novembra 1911.

Josip Blažon, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Boh. Srednji vasi dne 8. decembra 1911 ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Letni račun.
2. Volitev novega odbora.
3. Samostalni predlogi.

Boh. Srednja vas, 23. novembra 1911.

I. Rihtersič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Premu v nedeljo, 3. decembra ob pol treh popoldne v dvorani pri „Klobučarju“.

S P O R E D:

1. Predavanje o najnavadnejših živinskih boleznih. (Govori c. kr. okrajni živinozdravnik dr. Lampret).
2. Poročilo načelnika.
3. Poročilo blagajničarja.
4. Pobiranje udnine.
5. Dopolnilna volitev odbora.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

M. Škerjanec, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Veliki Loki, ki bo v nedeljo, dne 10. decembra t. l. ob treh popoldne v prostorih gospoda Janeza Bukovca v Mrzli Luži.

S P O R E D:

1. Poročilo načelstva o delovanju podružnice.
 2. Volitev novega podružničnega odbora (po § 30. družbenih pravil).
 3. Pobiranje udnine za leto 1912.
 4. Raznoterosti.
- Častiti gg. udje se prosijo, da se vsi udeležijo občnega zbora.

Na Veliki Loki, dne 25. novembra 1911.

Alojzij Gliha, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice za Tuhinjsko dolino, ki bo v nedeljo, dne 24. decembra t. l. v zgornjetuhinjski šoli ob treh popoldne.

S P O R E D:

1. Pregled izdatkov in dohodkov v l. 1911.
2. Govor o preosnovi c. kr. kmet. družbe.
3. Pobiranje udnine za leto 1912.
4. Dogovor v zadevi naše drevesnice in nje ograje.
5. Razni nasveti in predlogi.
6. 20 letnica obstanka naše podružnice, govor načelnika.

Kmetijska podružnica za Tuhinjsko dolino,

dne 24. novembra 1911.

Viktor Engelman, t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmet. podružnice v Begunjah (Gorenjsko), ki bo v nedeljo, 3. decembra t. l. popoldne ob treh v šoli.

S P O R E D:

1. Nagovor načelnika.
2. Proračun za l. 1912.
3. Pobiranje udnine za l. 1912.
4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Begunjah (Gorenjsko),

dne 23. novembra 1911.

V. Zavrl, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Št. Petru na Krasu, ki bo dne 3. decembra 1911 ob treh popoldne v posojilnični hiši.

S P O R E D:

1. Pregled računov.
2. Volitev odbora.
3. Pobiranje udnine.
4. Slučajnosti.

Anton Abram, t. č. načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Metliki, ki bo v nedeljo, dne 10. decembra t. l. po končani popoldanski službi božji v Obrtnem domu.

S P O R E D:

1. Račun o dohodkih in izdatkih v letih 1910. in 1911.
2. Pobiranje udnine za leto 1912.
3. Volitev načelstva.
4. Posamezni nasveti.

Metlika, 25. novembra 1911.

Anton Terček, nač. nam.